

Zeehonden

<http://www.ecomare.nl/ecomare-encyclopedie/organismen/dieren/zoogdieren/roofdieren/vinpotigen/zeehonden/>

Zeehonden zijn de acrobaten van de zee, maar op het land komen ze nogal onhandig over. Hoewel ze met gemak met 35 kilometer per uur door het water sjezen, halen ze op het droge maar net 2 kilometer per uur. Met hun mooie, grote ogen kunnen zeehonden goed onder water kijken, maar boven water zouden ze eigenlijk een bril nodig hebben. Zeehonden zijn dus helemaal aangepast aan het leven onder water. Toch kun je ze regelmatig boven water tegenkomen. Ze liggen graag in de zon te rusten op een zandplaat of het strand

Voedsel

Zeehonden eten vooral vis. Om vissen op te sporen gebruiken ze hun snorharen. Daarmee kunnen ze de kleinste bewegingen in het water voelen. Zo kunnen zeehonden in troebel water 'zien' waar de vis zich bevindt, tot 100 meter afstand. Daarnaast kunnen ze de vorm en de grootte van de vis op afstand voelen. Ze hebben niet echt een voorkeur voor één soort vis, maar ze vangen vooral vissen die dicht op de bodem leven. Platvissen, zandspiering en kabeljauwachtigen horen bij de favorieten, maar wat ze eten hangt af van het aanbod. Jonge zeehonden moeten zichzelf leren om vis te eten en te vangen wanneer ze geen moedermelk meer krijgen. Hun moeder leert ze niet hoe ze moeten vissen. In die periode vallen jonge zeehonden vaak erg af. Als het goed gaat leren ze steeds beter vis vangen.

Zwemmen

Een zeehond zwemt net zo makkelijk op zijn buik als op zijn rug, rechtop of ondersteboven. Tijdens het zwemmen gebruiken zeehonden de voorste flippers als roer; met het lichaam en de achterste flippers maken ze snelheid. Zeehonden kunnen honderden meters diep duiken. Hierbij zwemmen ze de eerste paar minuten actief naar beneden, daarna laten ze zich in een soort 'glijvlucht' verder naar beneden zakken. Ze kunnen echt lang en diep duiken. Het bloed van zeehonden kan veel meer zuurstof opnemen dan het bloed van mensen. De hartslag gaat van 40 tot minder dan 1 slag per minuut, waardoor ze minder vaak hoeven te ademen. Wanneer ze van grote diepte weer omhoog komen, kunnen ze de ingeademde lucht uit hun longblaasjes pompen. Zo voorkomen ze dat er stikstofbelletjes in het bloed komen, die dodelijk kunnen zijn. Eenmaal boven water neemt de hartslag van een zeehond weer toe tot 120 slagen per minuut om de organen weer van zuurstof te voorzien.

Slapen

Zeehonden kunnen zowel op het droge als in het water slapen. In het water slapen ze rechtop drijvend als een grote dobber, of horizontaal drijvend aan de oppervlakte. Omdat ze tijdens het slapen niet actief zwemmen kunnen ze lang zonder adem. Er zijn gevallen bekend van zeehonden die een half uur onder water bleven. Meestal blijven ze niet langer dan een kwartier onder water.

Isolatie

Zeehonden zijn voor het grootste deel goed geïsoleerd met een dikke laag vet. Die kan soms wel meer dan 5 centimeter dik zijn. Alleen de flippers en hoofd moeten het zonder doen. Wanneer het toch nog te koud wordt kunnen ze de bloedtoevoer naar hun huid 'afknijpen' om de warmte goed te bewaren. Ook hun flippers zetten ze in om de lichaamstemperatuur te regelen. In de zwemvliezen

tussen de tenen van de flippers zitten de bloedvaten dicht onder de huid. Bloed dat naar de flippers stroomt, wordt door het terugkerende bloed afgekoeld en gaat met een lagere temperatuur de flipper in. Voordat dit bloed weer terug het lichaam ingaat, wordt het weer opgewarmd door het uitgaande bloed. De flippers zijn daardoor altijd vrij laag van temperatuur waardoor er relatief minder energie verloren wordt aan de koude omgeving. Door deze manier van temperatuurregeling hebben zeehonden dus eigenlijk altijd koude voeten! Vandaar dat ze zo gauw als de zandbanken droog beginnen te vallen zullen proberen hun flippers boven water te houden om zo minder warmte verliezen en ze op te laten warmen door de zon. Wanneer het te warm is laten ze hun flippers en hoofd juist lekker in het water bungelen om af te koelen.

Banaanhouding

Op de zandplaten in de Waddenzee zie je zeehonden vaak in een typische banaanhouding liggen. Dat doen ze waarschijnlijk om hun hoofd en flippers droog en dus warm te houden. Zeehonden zijn goed geïsoleerd met een dikke laag vet, behalve op hun hoofd en in hun flippers. Wanneer ze op een droge plek liggen maar het water komt al weer op, houden ze die daarom omhoog om ze droog te houden. Zo komen zeehonden automatisch in een soort bananenhouding te liggen.

Drinken en plassen

Volwassen zeehonden drinken bijna nooit. Ze halen het zoete water dat ze nodig hebben uit de vis die ze eten. Wanneer ze een tijdje niet eten, komt het water uit het verbruiken van hun vetlaag. Door het leven in zee krijgen ze natuurlijk ook weleens zout water binnen. Hun nieren zijn speciaal aangepast om dat zout weer uit te scheiden via de urine. Ze plassen dus wel, maar zuinig. De urine is erg geconcentreerd en kan in sommige gevallen zouter zijn dan zeewater. Op ligplaatsen zie je vaak kuiltjes in het zand waar zeehonden hebben gelegen, daar hebben ze een plasje gedaan en is het zand weggespoeld. Vaak kun je aan de ligging van dit kuiltje ten opzichte van de afdruk van de zeehond zien of het een mannetje was of een vrouwtje. De penisopening van het mannetje zit vrij hoog, net onder de navel. Bij het vrouwtje komt de urine er veel dichterbij de staart uit.

Verharen

Zeehonden zijn behaard om uitdroging en beschadiging op land te voorkomen. Het korte haar zorgt er ook voor dat het koude zeewater hun huid minder snel bereikt. Elk jaar verharen ze. Gewone zeehonden krijgen hun nieuwe vacht in de zomer en grijze zeehonden in maart-april. In die periode liggen ze extra graag op het droge om de verharing zo snel mogelijk te laten verlopen. Wanneer het erg koud is of de zeehonden veel het koude water in moeten vluchten gaat het verharen minder snel. Door de koude sluit de bloedtoevoer naar de huid af. Door het gebrek aan bloed in de huid vertraagt het verharingsproces. Daarom is het voor zeehonden erg belangrijk dat ze in de verharingsperiode in alle rust op de zandplaten kunnen liggen.

Werpen en zogen

Zeehonden krijgen hun jongen op het droge. Gewone zeehonden worden in de zomermaanden geboren, grijze zeehonden in de winter. De jongen van grijze zeehonden hebben daarom een dikke wintervacht. Ze zien er aandoenlijk uit met die dikke witte haren, maar het is wel een beetje onhandig. Ze kunnen er namelijk niet mee zwemmen. De eerste weken blijven jonge grijze zeehonden daarom aan land. De moeder komt regelmatig langs om het jong te zogen. Zeehondenmoeders zogen hun jong drie weken. In die tijd krijgen de jongen alleen melk, ze leren dus

niet om vis te eten. Jonge zeehonden moeten daarom, als ze van de melk af zijn en door hun moeder zijn verlaten, zelf leren dat vis eetbaar is en hoe ze het moeten vangen.

Verspreiding en aantallen

De aantallen zeehonden in het waddenzeegebied zijn goed bekend. Onderzoekers van IMARES tellen de zeehonden in het Nederlandse deel van de Waddenzee vanuit een vliegtuig. Ze worden gefotografeerd wanneer ze op de zandplaten liggen te rusten. Een derde van de zeehonden zit tijdens de tellingen in het water, zodat de wetenschappers nog 30 procent optellen om tot een verantwoorde totale schatting te komen.

In het hele waddengebied (dus Nederland, Duitsland en Denemarken) leven vooral gewone zeehonden, zo'n 39.400 in 2013 (volwassen dieren en pups). Maar deze zeehonden komen ook rond de Schotse eilanden, in de Wash, langs de Engelse, Franse en Belgische kust, in het Skagerrak en langs de zuidkust van Noorwegen voor.

Grijze zeehonden leven vooral rond de Schotse eilanden, langs de Britse oostkust en in Cornwall. In december 1999 werd er een voorbij Londen in de Thames gezien. In de Nederlandse Waddenzee hebben zich in de jaren negentig grijze zeehonden gevestigd. Inmiddels is dat een flinke groep geworden, in 2013 werden er in Nederland 2000 grijze zeehonden geteld. De grootste groep zit ten westen van Terschelling. Bij de Duitse eilanden Helgoland en Amrum leven meer dan honderd dieren.

Satellietwaarnemingen van gezenderde zeehonden laten zien dat zeehonden uit de Waddenzee over de hele Noordzee rondzwerven, en bijvoorbeeld van de Waddenzee naar Schotland en weer terug zwemmen.

Zeehonden kunnen prima in zoet water overleven. Vroeger zwommen ze regelmatig rivieren op. Omdat de meeste rivieren nu afgesloten zijn door sluizen is het niet zo makkelijk meer om in zoet water te komen. Toch komt het nog vaak voor. Zeehonden worden regelmatig gespot in het IJsselmeer. Die zijn waarschijnlijk door de sluizen van de Afsluitdijk gegaan. In 2011 werd een zeehond doodgereden die over de Afsluitdijk bobberde.

Bedreiging: rustverstoring

Een probleem voor de zeehonden in de Noordzee en Waddenzee is de drukte. Toeristen en militairen verstoren bijvoorbeeld de rust van de zeehonden in het waddengebied. Vooral in de zomer, als de jongen van de gewone zeehond worden geboren, is deze verstoring een bedreiging. De jongen krijgen niet genoeg melk of moeder en jong worden uit elkaar gejaagd. Daarom zijn er zeehonden-reservaten ingesteld, waar de dieren met rust gelaten moeten worden. De waterpolitie moet in het zomerseizoen gemiddeld vier keer per dag optreden omdat toeristen zeehonden verstoren. In het water zijn zeehonden veel minder gevoelig voor verstoring dan op het land. Vaak zwemmen ze naar mensen toe.